

BCU Cluj / Central University Library Cluj

No. 52.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KÉGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Pénteken Decembernek 27-ik napján,
1799-ik esztendőben.*

Elegyes Levelek.

*Krakau, 11. Déc. — „A' Palatinus ő Fő H. ge
24-dikben érkezik ide; a' késérői ő Fő H. gének oly
számosok, hogy minden stáziókon 200 lovak ren-
deltettek számokra. Gub. Cons. Gr. Wurmzer,
ma indúlt-él innét a' fő utazók' fogadására Teres-
polhoz.“*

*A' Svéviai Kerületből: — A' Würtemberg
Hertzeg egy Rescriptumot botsátott 30. Nov. a'
maga jobbágyaihoz, a' melyben az iránt való ne-
hézségeit terjeszti elejekbe, hogy a' tartomány'
Rendjei magokat ő Hertzegségéhez, a' maga ural-
kodásra való lépésétől fogva örökké törvénytele-
nül viselték, 's-hogy nevezetesen mostan, a' - mi-
dön, mint hűséges Birodalmi Rend, a' tartomány'*

F f f

védelmezésére tett rendelkezései által a' Császárhoz és Birodalomhoz való kötelelőgeit bé-tölteni akarta volna, magokat nékie ellenébe szegezték: a' mely hibás magok yisete arra indította öte (így szól a' Hertzeg), hogy a' Rendek' gyűlését előfzálá., — „Károly K. Fő Hertzeg (így írának *Donauschingen*ől 17. Déc.), halá Istennek frissen vagyon. Bé következvén itt is a' hideg napok, a' fegyveresek sűrütéli szállásokra öztattak, úgy, hogy az első meg-intetődésre öfzsze gyűlhessenek. A' fő hadi-szállás most még itt marad. A' Frantziák' mozgásai, a' Helvetziában uralkodó nagy szükségre való nézt, szoros szem-ügyenn tartatnak, ne hogy az éhségtől kényszerítettvén, *Svívai* ellen próbát tehessenek. Gr. *Sztáray F. M. L. Bruchsal* körül állapotodik meg seregével. — Itt, Károly ö K. Fő Hertzegségének egy írása olvattatik a' köz. levelekben, melyben arról tudositja a' Fő Hertzeg *Lecourbe* Frantzia Generált, hogy némely Moguntziai Vál. Fejedelmi Insurgensek a' Frantziákhoz hadi fogságra esvén, ezektől bajonét-dőfések által meg-öldököltettek légyen, a' mikor ellenben ezen Insurgensektől a' nállok fogságban lévő Frantziák egész emberiséggel traktáltatnak. Meg-eshetik ugyan, hogy az e'-féle dolgok a' Frantzia vezér' hire nélkül estek, hanem, hogy többször ne essenek, jelenti ö Fő H.ge, hogy ezen Insurgensek, a' Német Birodalmi katonaságnak segítésére fogván fegyvert, éppen úgy a' katonák közzé számláltathatnak, mint a' Frantziáknál a' Conscriptusok és Nemzeti Gárdistak; melyhez képpest ezekhez egy formájú hadi jussok vagyon; 's-meg is kívánja ö Fő Hertzegsége, hogy ezen jussok szerént traktáltassanak, külömben kéntelenítettik ö Fő H.ge is, ugyan, annyi számú és olyan rangu Frantzia fogjokat meg-lövöldöztetni, mint a' mennyi és a' milyen rangu Német Insurgensek a' Frantziáknál meg-ölettettek.

Genuából: — Mitsodás állapotban lehetnek

a' Frantzia katonák az *Olosz* tábornál ezen elz-
tendő táborozásnak vége felé, meg-ítélhetni ab-
ból a' proclamátzióbol, melyet az ő vezérjek
Championet, a' vezérsegíték le-tétele előtt intézett
hozzájok: — „Pajtásim! (így szoll ő) *Brumaire*
18-dika és 19-dike (9. és 10. Nov.), minden Fran-
tzia szivekben fel-elevenítették a' reménséget, és
belétek is ujj bátorságnak kell ezen napok által
öntettetni. A' ti inségeitek meg szűnnek. A' ben-
neteket terhelő fzenvedéseknek el-enyésztetésekre
szükséges minden némü segitfégeket, nem kérem
én többé hijába, Nem foká, nem léfztek ti az
éhség' ifzonyuságainak ki-tétettetve. Fogtok ru-
hát, zsóldot,eléséget, vasat, és onot, az ellenség'
meg-győzhetésére kapni. *Bonaparte*, Frantzia
Ország' Helytartó Cenzorján Ország' Közlönyek' tagja,
mely abban foglalatoskodik, hogy a' haza meg-
tartattalék, és az ő védelmezőinek módok
szolgáltatassanak arra, hogy éljenek, és győze-
delmeskedjenek. Pajtásim! mostan utóljára kér-
iek benneetek még egy néhány napi türedelemre.
Nem fogtok várokozásaitokban meg-tsalattatni.
Gondoljátok-meg, hogy azon időben is, a'-mikor
Olosz országnak meg-hodoltatására meg-indulta-
tok, *Génua*nak bértzeinn éppen ily ifzonyu álla-
potb an voltatok. Tudva vagynak *Bonaparte* előtt
a' ti szükségéitek és fzenvedéseitek, 's-ha szintén
ő távol vagyon is tölletek, tsak ugyan az ő efze
fogja a' ti mozdulásaitokat igazgatni.” — *Génua*
várossától Gen. *Championet* az ő módjok szerént
egy butszuzott-el, hogy: 25,000 Frantziáknak egy
hónapra kivántató zsóldot, továbbá 25,000 Liv-
rákat, 25,000 pár zipököt, ugyan énnyi kaputot,
és 1,200,000 puska-töltést, haladék nélkül szolgál-
tasson ez a' város az ő vidékeinn fekrő 25,000
fejeből álló Frantzia sereg' számára.

Petersburgból. — „Nov. 11-dikénn a' Császári
palotában közönséges gyűlése tartatván a' Csá-
fzár' praesidiuma alatt a' Kormányozó Senátus-
nak, ennek alkalmatosságával ki-jelentette a' Csá-

szár, hogy *Sándor Nagy Hertzeg* ezen gyűlésben ez után mindenkör meg fogna jelenni, a' mint is ebben az első helyet ezennel el is fogná foglalni. „Ugyan azon hónap' 19-dikénn a' *Nagy Pétertől* fel-állított Püspöki Synodusnak is a' *Gatschinai* palotában egy gyűlése tartatván, ennek ez vólt első fzerentseje *Pál Császárt* a' maga gyűlésében látni, a' midön is, *Theophilactus* Archimandrita, mint Synodus' tagja, *Kalugai* Püspökké nevezte-tett a' Császártól.

Török Birodalom.

Folytatása az Egyiptomi tárlózások között annak a' tudósításnak: miként mérte legyen meg Frantzia építő-mester Norry, az Alexandriai mellett lévő Pompéjus' oszlopát? — (Láthatták nállunk is fokak Olvasóink közzül, hogy a' gyermekek, hol székükre ülnek, és egy löbnyű papiroffat felzítvén-ki valami mennél szározabb és könnyebb vezfszőre, egyik végét ezen papirosnak hegyeffetskén vágják, a' másakra pedig le-tsungó papiros-lántzat függesztenek, hogy az egy orrat, ez pedig farkat mutasson. Ezt a' papiros-alkotványt ők *Sárkánynak* nevezik, és lép időt töltenek velle. A' közepénn el-nyúló vezfszőnek nem éppen közepe-pontjához (a' mely pontnak meg-szározására a' gyakorlás már jól meg-tanította őket) egy hozfszu vékony spárgat kötnek; ki vízük tágos mezőre; és a' levegőbe, mikor egy kitsiny szél fűv, olyan magosságra fel-tudják a' spárgánál fogva bortsátani, a' mennyire tsaka' spárgájok ér. Melynek le-írását azért tettük ide, hogy mingyár alább, ilyen *Repülő Sárkánt* kelletik a' *Norry'* elő-adásában érteni). —

„Ezen oszlopnak (igy szoll *Norry*) kevésfzer történt meg-mérettetése, mely ennek felette a' külömb-külobb íróktól igen bizonytalan módon is adatott elő, fel-indítottak, *Dütetre, Protin,* és *Leperc* hazafiakkal együtt, éngemet, hogy *Alexandriának* oda-hagyása előtt, ezen oszlopnak min-

den féle mértékeit vennök. A' kikötő-hely' Komendánssa hazáfi *Dumanoir*, a' kit meg-kértünk, hogy egy hajóra néhány Tsigákat (*trocleákat*) és ezekhez kivántató köteleket készítettessen, jó fedelemmel viseltetett hozzánk. Sept. 18-dikán reggeli 5 órakór, minekutánna fegyveres késérő csoportot vettünk volna magunk mellé, ezen *monumentum*hoz indúltunk. Első foglalatosságunk volt, hogy mint néhány éltendők előtt mások is tselekedtek, egy 4 lábnyi hosszúságu repülő sárkánt egy spárgánál fogva fel-botsátottunk; de a' sárkányhoz, az ő fel-botsátatódása előtt, egy más hosszú spárgát is kötöttünk. Mikor a' sárkány éppen az ofzlop felett lett volna, egyikünk, a' ki ezen második spárga' végét fogta, az ofzlopnak által ellenben való oldalához ment; ott a' spárgát a' sárkánnyal együtt, minthogy mi a' másik spárgát utánna botsátgattuk, az ofzlopnak lapos-tetejénn (*Capitale*jánn, vagy karimázatjánn) lassan-lassan le felé huzogatta, míg a' sárkánt a' mi töllünk az egyik végénel fogva tartott spárgának a' Sárkánkoz köttetve lévő végével együtt, magához egézfízen le vonta, és a' sárkánt le-oldotta. Minekutánna a' vékony spárgát az ofzlop' lapos-tetejénn így kereiztül tettük, az után annak egyik végére egy vékonyotska, de a' spárgánál vastagabb kötelet kötöttünk, és a' spárga tulsó végénel fogva, az ofzlop' tetejére fel-vonattuk; ezen köté' végére ismét vastagabb kötelet kötöttünk, és annak tulsó végét is le felé huzattatván, így az ofzloponn ezt is kereiztül tettük, míg végre harmadik izben olyan vastag köté' függött-le két felől az ofzlop' tetejéről, a' mely egy embert jól meg-birt. Ennek egyik végét, az alatt lévő tsigába belé alkattuk, és ezt tekertetvén, egy matrót (hajós legént), a' ki magát a' köté' másik végére aplikálta, az ofzlop' tetejére fel-huzattunk. Ez leg előbb is azt a' zászlót vetette onnét le, melyet Frantzia Indzsinér *Fauval*, az 1689-dik éltendőben, szúrt volt fel oda. Ezen zászlónn,

38 lábnyinak és 9 czolnyinak volt fel-tétetve az ofzlop' magossága. Az után keményebb kötél-készületet és jó erős tsigát akasztván oda fel a' mátroz, én is egy deszkán, mely a' kötél' végé hez köttetett, magamat fel-vonattattam; éngemet követett *Protin* hazafi is; az alatt mások az ofzlop' aljának meg-meregetésében foglalatoskodtak; a' *Mesterség' Commissiójának* sok tagjai, szemlélő bizonyosságai voltak munkánknak, és az után közzülök is sokak fel jöttek ezen temérdekségü *Capitalera* (lapos-tetéjre), a' melyenn egy-egy versben heten is állottunk. Mi, az egész ofzlop' magosságát 38 lábnyinak és 6 czolnyinak, következés-képpen; a' *Fauval* és a' mi mérésünk között való különbözéit, 3 czólnak találtuk. — (Ez az ofzlop, tsak közönségesen neveztetik a' *Pompeji Ofzlop* a' *Central University Library* Császár' tilzeteletére és emlékezetére építették volt azt az *Alexandriaiak*, a' ki sok jót mutatott hozzájuk. Elég az hozzá, hogy ez egy oly feleséges, veres Granitból épült ofzlopnak iratik lenni, a' mely valamint Egyiptomban is minden útazóknak figyelmetességit eleitől fogva magához vonta, ugy, ha Európában valamelyik nagy Udvarnak kapuja előtt állhatna, a' tsudálkozásnak sok adó-fizetőit tsálná magához.)

Frantzia Ország.

A' *Constituzionale planum* valósággal az Öt-százak' Tanátsa béli Törvény-hozó *Commissió'* elibe terjesztetett *Déc. 13-dikán*: nem tsak, hanem, a' 14-diki *Párisi* levelek szerént, már a' *Vének' Tanátsa* béli *Commissió* által is helybe hagyatott. A' neve ennek már most, nem *Constituzió*, hanem *Frantzia Chárta*. *Párisban* 16-dik-ra volt határoztatva ezen *Frantzia Chártának* közönséges ki-hirdettetése.

A' *Párisi* tudósításokból a' *Bétsi Udvari Ujj-ság* is a' maga két utóbbi darabjaiban sok tördelékeit elő hordotta ezen *Frantzia Chártának*. *Kévs változásokat* ki-véve, ez is ugy ír rolla, mint a'

közelébbi M. Kurirban, a' 737 és 738 levél-oldalokonn olvasztatott. Hogy t. i. öt féle Hatalmak, u. m: *Törvényhozói, Bé-töltetői, Válosztói, Candidatusi és Birói* Hatalmak, hozódjanak-bé; a' *Classifikátzió* látszik egy kevésbé értelmesebbnek lenni; úgy, a' mint most olvassuk. — A' 1-ső áll 3 classisokból, melyeknek neveik: *Status Tanács* (ez projectálja a' törvényeket), *Tribunatus* (ez disputál a' projectumok felett), és *Törvényhozó-test* (ez erősíti-meg vagy veti vízfzáz az előbbeninek végzését. — A' 2-dikat formálják, egy fő Consul, a' ki Ministereket, Generálisokat, Követekeket, és Státus-Tanáts' tagjait nevez. Lesznek még két *Adjunctus Consulok*; ezeknek tsak tanácskozái aktivitások leszen; mind a' 3 Consulok meg-sért-hetetlenek, az esztendőkre tételnek, az után ujra válosztódhatnak, lesznek testörzőik, és egynek-egynek 500,000 Livra fizetése. — A' 3-dik, az az, a' *Válosztói Hatalom*, 80—100 tagokból áll, *Conservateur* nevet visel; ennek tagjai egész életekre válosztódnak, 25 ezer Livra esztendei *terrestris fundus* jövedelemmel; és 40 esztendősnön alóll valók nem lehetnek; az ő foglalatosságaik négy-félék: Ők neveznek *Tribunatus-és Törvényhozó-test*-béli tagokat a' *Nemzet Notablesse*i közzül; Tsak ők tehetnek végső határozást a' külömben felelés alatt nem lévő *Törvény-hozói és Bé-töltetői Hatalmaknak*, *inconstitntziónális tselekedeteik* iránt; A' *Nemzet' Notablesseinek* ők a' *Censorjaik*, és azok közzül minden esztendőnként le-vethetnek 100-zat; Ők fogják a' felelés alatt lévő fő hivatal béliek bünös tselekedeteiknek is *Fő Itelő-székét* (a' *Nagy-Yurit*) formálni. — A' 4-dik, vagy *Candidatusi Hatalomnak* neve, *Notables*; ezeknek válosztássokra tsak egyszer fog öfzsze gyűlni, a' válosztói jussal biró, mint egy 5 millió fejből álló nép, és váloszt 500,000-ret, kiknek neveik *Közönségek' Notablesseik*; ezek válosztanak magok közzül 50,000-ret, a' kik *Departmentális Notablesse*eknek neveztetnek; végezetre ezek harmadszor

5,000-ret választanak magok között, és már ezek lesznek a' tulajdon-képpen-való *Nemzet' Notables-sei*. — Ezen 3 classis béli Notablesek között fognak ezen-túl minden hivatalokra való személyek választódni, t. i: a' Közönségek-béli tiszttviselők, az 500,000 Közönségi Notableseik között; a' Departamentális tiszttviselők, az 50,000 Dep. Notablesek között; a' Nemzeti Tiszttviselők pedig (t. i. Consulok, Ministerek, Tribunusok, Senatorok, 's-magok a' Conservateurök, &c.), mind az 5,000 Nemzeti Notablesek között választatnak.

— *Paris*: — „A' Frantzia Consuláris Ország-lószerk a' külső Hatalmasságoknál lévő Frantzia követekhez és Agenssekhez küldött Circularék által, egész Európát a' maga állandó békességes tzelozásán felől igyekez meg-győzni. — „Ennek felette az üressen lévő követségi, és Agenssi helyeknek bé-töltetődéseket is sietve munkába vette. — *Alquier*, a' ki régebben *Müncheni* Agens volt, *Madridba* — Gen. *Beurnonville* pedig *Berlinbe*, a' hová *Bonaparte* már jó ideje, hogy a' maga *Du-Roc* nevü Adjutanssát, a' ki *Egiptomban* is oda járt véle, különös izenetekkel előre el-küldötte — 's-több mások másuvá — rendeltettek követeknek, és Agensseknek. —

Hogy ki fogna Frantzia országban Fő Consul lenni, a' felett még eddig leg kissebb kérdés sem fordult elő a' Párisi Publicumban, melynek nem egyéb az oka, így szollanak az Irók, hanem: hogy ezibe sem jut senkinek, hogy ne *Bonapartét* gondolja. A' második és harmadik Consulok pedig, bizonyos már, így irják, hogy *Cambaceres* és *Lebrün* lesznek.

„Az Anglusok ismét egy ki-szállást próbáltak közelébről Frantzia országnak Napnyugoti partján a' *Vilaine* vizének a' *Gascognei* tengerbe való szakadásánál; a' hova Gen. *Hatri* elejkebe menvén, már verekedések is estek.